

NOU 2022:9, en åpen og opplyst samtale ***Hørings svar fra LNU***

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner takker for muligheten til å komme med høringssvar til «En åpen og opplyst samtale». Ytringsfrihet og ytringskulturen i samfunnet er noe vi er opptatt av, spesielt vilkårene for at barn og unge skal kunne delta i ordskiftet. For mange unge gir ytringskulturen på nettet spesielt tøffe møter med det offentlige ordskiftet. Det er derfor viktig at det jobbes aktivt mot hets og sjikane på nett, og at det juridiske rammene er på plass for å ivareta ytringsrommet.

Barne- og ungdomsorganisasjonene består av samfunnspolitiske organisasjoner, student- og elevorganisasjoner, kultur, friluft og fritidsorganisasjoner i tillegg til livssynsbaserte organisasjoner, som alle er av, for og med barn og unge. Mange av organisasjonene retter seg mot unge med spesifikke interesser, bakgrunner, livssyn eller engasjement, og gir viktige fellesskap for ungdom som på andre arenaer ofte kan stå alene i engasjementet sitt. Disse organisasjonene fungerer ofte, som kommisjonen også selv påpeker, som viktige tilretteleggere for ytringsfriheten.

Organisasjonsfrihet

En viktig del av ytringsfriheten er at vi kan velge fritt hvilke organisasjoner vi ønsker å engasjere oss i. I Norge har vi organisasjonsfrihet fra fylte 15 år, men den oppleves ikke som reel på grunn av andre restriksjoner. For flere av våre medlemmer det en utfordring at personer under 18 år ikke kan åpne bankkonti på vegne av organisasjonen sin. En organisasjon vil være avhengig av en viss økonomi for å holde aktiviteter og møtevirksomhet. LNU anbefaler derfor at norske banker får føringer som tillater ungdom under 18 å åpne bankonti på vegne av organisasjoner.

Videre peker kommisjonen på viktigheten av at frivillige organisasjoner har en beredskap for deltakere i det offentlige ordskiftet som kan møte hets og trusler. Flere av barne- og ungdomsorganisasjonene har en nøkkelrolle for sine aktive medlemmer her. Spesielt ungdomspartiene er en viktig støtte for sine aktive medlemmer. LNU vil understreke viktigheten av at også organisasjonene har mulighet til å få støtte i vanskelige saker her. Ofte består sentralleddene i barne- og ungdomsorganisasjonene også av unge mennesker, som også mangler erfaring med å stå i tøffe ordskifter. Det medfører at det også her kan være nødvendig med noen utenfor organisasjonen å få råd og støtte fra. LNU har god erfaring med å støtte organisasjonene med kompetansebygging på organisasjonenes premisser. Med finansiering vil det være mulig for LNU å fungere som et kompetansemiljø for bredden av barne- og ungdomsorganisasjonene i det å støtte sine tillitsvalgte som står i det offentlige ordskiftet.

Videre har Barne- og ungdomsorganisasjonene har svært gode erfaringer med å velge egne representanter til utvalg som fordeler midler til prosjekter og organisasjoner. Det er viktig at organisasjonene får velge egne representanter til utvalg som fordeler midler, for å sikre demokratisk forankring fra organisasjonenes side. På bakgrunn av dette støtter vi også kommisjonens vurderinger rundt prinsippet om «armlengdes avstand».

Opplæring

Ungdommens yringsfrihetsråd peker på flere utfordringer knyttet til unges deltakelse i samfunnsdebatten. Barne- og ungdomsorganisasjonene er viktige opplæringsarenaer for barn og unge innen demokrati. Dette gjelder ikke bare de av organisasjonene som primært jobber samfunnspolitisk, men demokratiske strukturer i alle våre medlemsorganisasjoner som gir verdifull innsikt i og erfaring med demokratiske prosesser og yringsfrihet. Gjennom engasjement for en interesse gir barne- og ungdomsorganisasjonene viktige fellesskap som fungerer som skoler i demokrati. Rådet peker på at ungdom har ulike muligheter til å bruke stemmene sine, og peker på en rekke utfordringer knyttet til dette.

LNU sin erfaring er at barne- og ungdomsorganisasjonene bidrar til å gi flere muligheten til å heve stemmene sine gjennom slik opplæring. Gjennom å inkludere flest mulig i fellesskapene, vil en størst mulig andel barn og unge rustes til å heve stemmene sine. Ved opplæring av flere barn og unge vil det også være flere deltakere i organisasjonene som kan jobbe for god yringskultur internt i organisasjonene.

Kommisjonen peker på et allment og stort behov for debattrening også utenfor skolen i det norske samfunnet. LNU ønsker å framheve barne- og ungdomsorganisasjonenes rolle i dette.

Politisk fravær

Det finnes mange måter å delta i demokratiet og ytre seg på, og for barn og unge med og uten tillitsverv i organisasjoner er politisk fravær viktig for å sikre reelle muligheter til deltakelse. I dag er det svært ulikt hvordan politisk fravær praktiseres, fra skoleeier til skoleeier. Det er viktig at politisk fravær omfatter all aktivitet i demokratiske organisasjoner. Fraværs grensen kan ikke være et hinder for unges deltakelse i demokratiet. Det er også viktig at årsaken til fravær kommer tydelig fram på vitnemålet.

Sårbare grupper

LNU er glade for at kommisjonen retter oppmerksomhet mot sårbare grupper i yringsrommet, som folk med funksjonsnedsettelse. Det er viktig at flest mulig kjenner seg igjen i det offentlige ordskiftet, og at flest mulig har mulighet til å heve stemmene sine. Det er derfor ekstra viktig å ivareta sårbare grupper i yringsrommet.

Forslaget om en egen nettside for råd og støtte til de som utsettes for hets er også positivt. Det er viktig at en slik side oppleves tilgjengelig, og at den er enkel å bruke. En slik nettside bør være tilgjengelig både for organisasjoner og for enkeltpersoner.

Tilpasset informasjon

Kommisjonen peker på viktigheten av tilgjengelig informasjon, og at denne skal være universelt utformet. Her vil LNU understøtte at tilgjengelig informasjon også handler om at informasjonen skal være forståelig for mottakeren. Her er det viktig at overflødig informasjon kuttes, slik at brukeren får tak i akkurat det en trenger, og kan bruke informasjonen til det de trenger. Språklova presiserer dette godt i paragraf 9. Det er viktig at det påses at denne følges i all offentlig kommunikasjon.

Spesielt er dette viktig når informasjonen retter seg mot et yngre publikum. Dersom informasjonen skal være tilgjengelig, må det også være universelt utformet.

Her ønsker LNU også å rette fokus mot mediene. I et mediebilde hvor mediene kun måles på klikk og inntekter, vil unge mennesker og andre grupper som mangler kjøpekraft komme dårlig ut. Det er viktig at det sikres at dette kan prioriteres av mediene i videre arbeid med tematikken. Satsninger på å nå barn og unge og andre målgrupper som lett kan falle utenfor må fortsette å være en prioritet.

LNU vil også berømme kommisjonen for sammendraget av utredningen tilpasset et yngre publikum. Dette er et godt eksempel på tilpasning av informasjon, som gjør et bredere publikum får innsikt i tematikken rundt debatten, og slik reell mulighet til å følge den.

Store sosiale medieselskaper

LNU er også særlig positive til forslaget om et eget ytringsfrihetsråd i Norge. Spesielt mener vi det er viktig at rådet jobber for å sikre barn og unges reelle ytringsfrihet. Mange unge opplever å føle seg maktesløse i møte med store selskaper, og i sosiale medier opplever mange å møte overveldende mengder av kommentarer og liknende. Det vil være svært positivt med et eget råd som følger med på dette. Her har også LNU mulighet til å bidra inn i arbeidet.

Feilinformasjon

Kommisjonen mener ett av grepene som må tas for å motarbeide feilinformasjon er å styrke demokratiopplæringen. Her vil LNU særskilt understreke verdien av organisasjonslivet, og spesielt barne- og ungdomsorganisasjonene. Dette er en unik arena som gir førstehånds erfaring med, og kunnskap om, demokratiet.

Samtidig mener LNU at det er viktig at unge opplever at de er trygge på nettet. Det er viktig at det finnes et lovverk og en ansvarsfordeling som sørger for at ulovlige ytringer, samt ulovlig materiale, fjernes raskt, og at det finnes veiledning og hjelp til dette. Barn og unge skal slippe å stå alene i anmeldelser, og de skal være trygge på at de tas på alvor. Blant annet LNU sitt eget TRYGG!-opplegg er svært viktig i sin rolle, både som nettverk og opplæringsarena. Det er viktig at det satses videre på tiltak som bygger opp støtte rundt barn og unge som står i vanskelige situasjoner.

Straffbare ytringer

Kommisjonen peker videre på at lovverket som regulerer hatefulle ytringer er vanskelig å forstå. Dette synet deler LNU. Det er viktig at lovverket er forståelig, ikke bare for domstolene, men også for barn og unge som utsettes for hatefulle ytringer. Unge mennesker mangler verktøyene voksne som har stått i samfunnsdebatten i mange år i større grad har, og det er viktig at rettigheter og lovverk er forståelig også som en støtte til disse.

Informasjon og innsyn

Kommisjonen peker videre på at det bør være lettere å få tak i, og å lese informasjon og brev fra myndighetene. LNU deler erfaringen om at når offentlige brev og beslutninger er krevende å navigere i og er skrevet på avansert språk har det lett for å oppstå frustrasjon og usikkerhet, og som kommisjonen peker på, mistenksomhet og tro på konspirasjoner.

Derfor vil LNU understreke viktigheten av utredningsinstruksen, og at denne følges. Spesielt for unge mennesker som skal ta til seg store mengder informasjon er det viktig at det gis tilstrekkelig informasjon og tid, og at informasjonen er formidlet forståelig. Det er også viktig å ha med barn og unge i hele prosessen av saker som angår dem. I tilfeller hvor unge kobles på sent i beslutningsprosesser, faller store deler av denne informasjonen bort.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Martine Tønnessen".

Martine Tønnessen
Generalsekretær

A handwritten signature in black ink that reads "Margrete B. Kantanasho".

Margrete Bjørge Kantanasho
Styreleder